

Студент 4 курсу
факультету економіки і права ХНЕУ ім. С. Кузнеця

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ "КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА"

Анотація. Розглянуто існуючі підходи до визначення поняття "корпоративна культура", уточнено її сутність за рахунок поєднання цих підходів.

Аннотация. Рассмотрены существующие подходы к определению понятия "корпоративная культура", уточнена ее сущность за счет сочетания этих подходов.

Annotation. The existing approaches to the concept of corporate culture were considered, its essence was refined through a combination of these approaches.

Ключові слова: корпоративна культура, організаційна культура, корпорація, підприємство, визначення корпоративної культури, цінності.

Усе більше керівників і менеджерів із персоналу сьогодні замислюються про необхідність цілеспрямованого формування в організації корпоративної культури. Багато в чому така ситуація зумовлена переходом бізнесу на нову стадію розвитку, яка характеризується пошуком шляхів підвищення ефективності використання наявних ресурсів, у тому числі й персоналу. У той же час далеко не всі компанії, що прийняли рішення створювати корпоративну культуру, мають уявлення про те, що це таке.

Наявність повної системи цінностей і норм поведінки дозволяє організації створити єдиний вектор руху і розвитку компанії її співробітників. Грамотно впроваджена корпоративна культура дозволяє не тільки поліпшити процес внутрішньої комунікації, а й забезпечує лояльність співробітників, допомагає підтримувати командний дух колективу, від якого часом залежить безпека компанії. З відходом співробітника часто відбувається витік комерційної інформації, нерідко мають місце ситуації, коли люди намагаються продати важливі відомості. Так відбувається майже завжди, за винятком випадків, коли співробітник відчуває повагу і деяку прихильність до роботодавця, коли в компанії є потужна корпоративна культура, що забезпечила повноцінну адаптацію співробітника і виникнення в нього почуття причетності до місії компанії, до її успіхів і досягнень.

Питаннями визначення сутності поняття "корпоративна культура" займалися такі вчені, як: Е. Жак, Базаров Т. Ю., С. Мішон, П. Штерн, В. Сате, Е. Шейна, Е. Браун, Штейн Є. М., К. Шольц, А. Вільямс, П. Добсон, М. Уолтерс, Б. Карлофф, Кричевський Р. Л., Соломанідіна Т. О., Співак В. А., У. Оучі, Карпов А. В., Злобін Н. С., Усманов Б. Ф., Шекшня С. В., Румянцева З. П., Максименко А. А. [1 – 20].

Незважаючи на актуальність теми корпоративної культури, та її очевидну вигідність для компаній лише мала кількість вітчизняних підприємств займаються цим питанням впритул.

Тому метою даного дослідження є уточнення сутності поняття корпоративна культура з урахуванням практичної спрямованості цього поняття.

Корпоративна культура створює відчуття ідентичності всіх членів організації, забезпечує гармонізацію колективних та індивідуальних інтересів.

Тому так важливо для сучасних менеджерів вивчати основні ознаки, функції, елементи, принципи формування та методи підтримки корпоративної культури, і застосовувати ці знання у практичній діяльності для досягнення цілей у своїй організації.

У сучасній літературі існує досить багато визначень поняття "корпоративна культура". Як і багато інших термінів організаційно-правових дисциплін цей не має єдиного тлумачення. У сучасній навчальній і науковій літературі налічується близько 50 понять корпоративної культури. Слід розглянути найбільш поширені (таблиця).

Таблиця

Підходи до визначення поняття "корпоративна культура"

Автор	Визначення
Зарубіжні автори	
1	2
Е. Жак [1]	Культура підприємства – традиційний образ мислення і спосіб дії, який увійшов у звичку, що більшою чи меншою мірою поділяють усі працівники підприємства і який повинен бути засвоєний і хоча б частково прийнятий новичками, щоб нові члени колективу стали "своїми"
В. Оучі [2]	Організаційна культура – символи, церемонії та міфи, які повідомляють членам організації важливі уявлення про цінності і переконання

© Писаренко Ю. О., 2014

С. Мішон, П. Штерн [3]	Організаційна культура – сукупність поведінь, символів, ритуалів і міфів,
------------------------	---

	які відповідають поділюваним цінностям, притаманним підприємствам, і передаються кожному члену "з вуст в уста" в якості життєвого досвіду
В. Сате [4]	Культура є набором важливих установок (часто вже неформульованих), які поділяють члени того чи іншого суспільства. Ці найважливіші поняття складаються з норм, цінностей, підходів, переконань
Э. Шейн [5]	Культура – це сукупність колективних базових правил, винайдених, відкритих або вироблених певною групою людей у міру того, як вона вчилася вирішувати проблеми, пов'язані з адаптацією до зовнішнього середовища і внутрішньої інтеграцією, і розроблених досить добре для того, щоб вважатися цінними
К. Шольц [6]	Корпоративна культура є неявною, невидимою і неформальною свідомістю організації, яка керує поведінкою людей і, у свою чергу, самоформується під впливом їх поведінки

Закінчення таблиці

1	2
Штейн Е. Н. [7]	Організаційна культура є комплексом прийомів і правил вирішення проблем зовнішньої адаптації та внутрішньої інтеграції працівників, правил, що виправдали себе в минулому і підтвердили свою актуальність
А. Уільямс, П. Добсо, М. Уолтерс [8]	Культура – це загальні для всіх і відносно стійкі переконання, відносини і цінності, що існують усередині організації
Е. Браун [9]	Організаційна культура – це набір переконань, цінностей і засвоєних способів вирішення реальних проблем, що сформувався за час життя організації і має тенденцію прояву в різних матеріальних формах і в поведінці членів організації
Б. Карлофф [10]	Культура корпорації – певні позиції, точки зору, манери поведінки, в яких втілюються основні цінності, вираз цих цінностей втілено в організаційній структурі і в кадровій політиці
Вітчизняні автори	
Кричевський Р. Л. [11]	Корпоративна культура охоплює більшу частину явищ духовного і матеріального життя колективу: домінуючі в ньому моральні норми і цінності, прийнятий кодекс поведінки й укорінені ритуали, манера персоналу одягатися, встановлені стандарти якості продукту, що випускається, і т. д.
Співак В. А. [12]	Культура корпорації – дуже складне, багатогарне, динамічне явище, що включає і матеріальне, і духовне в поведінці організації відносно суб'єктів зовнішнього середовища і власних співробітників
Соломанідіна Т. О. [13]	Організаційна культура – соціально-духовне поле компанії, що формується під впливом матеріальних і нематеріальних, явних і прихованих, усвідомлюваних і неусвідомлюваних процесів і явищ, що визначають єдність філософії, ідеології, цінностей, підходів до вирішення проблем і поведінки персоналу компанії і дозволяють організації просуватися до успіху
Карпов А. В. [14]	Організаційна культура – сукупність норм, правил, звичаїв і традицій, які підтримуються суб'єктом організаційної влади і задають загальні рамки поведінки працівників, узгоджуються зі стратегією організації
Злобін Н. С. [15]	Організаційна культура – це творча діяльність організації, як минула, що втілена в цінностях традицій, нормах, так і справжня, яка ґрунтується на опредмечуванні цих цінностей, норм і традицій
Усманов Б. У. [16]	Організаційна культура становить традиції та манеру поведінки, в яких втілюються основні цінності організації, та її кадрового складу
Базаров Т. Ю. [17]	Організаційна культура – це складний комплекс припущень, які бездоказово приймаються всіма членами конкретної організації і задають загальні рамки поведінки, прийняті більшою частиною організації. Виявляється у філософії та ідеології управління, ціннісних орієнтаціях, віруваннях, очікуваннях, нормах поведінки. Регламентує поведінку людини і дає можливість прогнозувати його поведінку в критичних ситуаціях
Шекшня С. В. [18]	Організаційна культура – це цінності, відносини, поведінкові норми, характерні для даної організації. Організаційна культура показує типовий для даної організації підхід до вирішення проблем
Румянцева З. П. [19]	Організаційна культура – це вироблювані організацією спільні цінності, соціальні норми, установки поведінки, які регламентують дії особистості
Максименко О. О. [20]	Культура організації – відносини, норми і цінності, стилі поведінки, які відтворюються між людьми, вважаючи ознака відтворення ключовим в аналізі та функціонуванні організаційної культури

Незважаючи на різноманітність визначень і тлумачень корпоративної культури, в них є ряд спільних моментів. Наведені в таблиці поняття можна розділити на однорідні групи. Можна виділити 3 групи вчених, що визначали поняття "корпоративна культура":

вчені, які посилаються на базові зразки поведінки і дій, яких дотримуються члени організації (К. Шольц, Штейн Е. Н., А. Вільямс, П. Добсон, М. Уолтерс, Соломанідіна Т. О.);

вчені, які асоціюють корпоративну культуру з цінностями, яких може дотримуватися персонал (В. Сате, Е. Шейна, Е. Браун, Б. Карлофф, Кричевський Р. Л., Максименко О. О., Шекшня С. В., Румянцева З. П., Співак В. А.); вчені, які ототожнюють культуру з "символікою", за допомогою якої ціннісні орієнтації передаються членам організації (Е. Жак, У. Оучи, С. Мішон, П. Штерн, Карпов А. В., Злобін Н. С., Усманов Б. Ф., Базаров Т. Ю.).

Виходячи з цього, корпоративну культуру можна визначити як систему норм поведінки і цінностей, які забезпечують ефективне досягнення цілей організації, а також піднімають авторитет організації, збільшуючи її привабливість для співробітників, партнерів по бізнесу та інвесторів. Це визначення враховує думки перших двох груп вчених. Щодо розуміння корпоративної культури, як символіки організації воно, на думку автора, є поверховим.

Науковим результатом даного дослідження є уточнення сутності корпоративної культури, з урахуванням практичної спрямованості розуміння поняття.

Перспективи подальших наукових досліджень у даному напрямі полягають у відслідкуванні розвитку певних типів корпоративних культур різних галузей.

Наук. керівн. Мішина С. В.

Література: 1. Жак Е. Зміна культури заводу / Е. Жак. – Нью-Йорк : Драйден, 1952. – С. 251. 2. Вільям Дж. Оучи. Теорія "Z": Як американський бізнес може задовольняти японський виклик / Дж. В. Оучи. – М. : Аддисон-Вестлейн, 1981. – С. 23. 3. Мішон С. Соціальна динаміка організації / С. Мішон, П. Штерн // Адміністративні Щоквартальні науки. – 1985. – С. 78. 4. Сате В. Культура і пов'язані з нею юридичні реалії / В. Сате. – Нью-Йорк : Корпорація Ірвін, 1985. – С. 123. 5. Шейн Е. Н. Організаційна культура і лідерство : учебн. посіб. / под ред. Е. Н. Шейн. – СПб. : Изд. "Питер", 2002. – 135 с. 6. Шольц К. Управління для успіху: порівняння приватного та державного секторів / К. Шольц. // Державне управління. – 1982. – С. 134. 7. Штейн Е. Н. Поняття культури та організаційного аналізу / Е. Н. Шейн // Адміністративні щоквартальні науки. – 1983. – С. 12. 8. Уільямс А. Образи організацій / А. Уільямс, П. Добсон, М. Уолтерс. – Беверлі-Хіллз, штат Каліфорнія, 1986. – С. 78. 9. Браун Е. Методологічні засади дослідження корпоративної культури у соціально-філософському знанні / Е. Браун // Гуманітарний часопис. – 2011. – № 1. – С. 37. 10. Карлофф Б. Концепція сучасної організаційної культури управління виробничих підприємств : навч. посібн. / Б. Карлофф. – К. : ВІЕМ, 1997. – 150 с. 11. Кричевський Р. Л. Если Вы руководитель...: элементы психологии менеджмента в ежедневной работе / Р. Л. Кричевский. – М. : Дело, 1993. – 115 с. 12. Співак В. А. Корпоративна культура / В. А. Співак. – СПб. : Питер, 2001. – С. 27. 13. Соломанидіна Т. О. Організаційна культура компанії / Т. О. Соломанидіна // Журнал "Управління персоналом". – 2003. – С. 3. 14. Карпов А. В. Організаційна культура в теорії і практиці вітчизняного менеджменту / А. В. Карпов // Журнал практичного психолога. – 2007. – № 4. – С. 36. 15. Злобін Н. С. Культура и общественный прогресс / Н. С. Злобін. – М. : Наука, 1980. – С. 57. 16. Усманов Б. Ф. Стиль управління: методологічні та соціологічні аспекти / Б. Ф. Усманов. – М. : ИНФРА, 1993. – С. 55. 17. Базаров Т. Ю. Управління персоналом / под ред. Т. Ю. Базарова, Б. Л. Ереміна. – 2 изд., перераб. и доп. – М. : ЮНИТИ, 2002. – 560 с. 18. Шекшня С. В. Управління персоналом сучасної організації / С. В. Шекшня. – М. : ИНФРА, 1996. – С. 15. 19. Румянцева З. П. Менеджмент організації : учебн. посіб. / под ред. З. П. Румянцевої, Н. А. Саломатіна. – М. : Изд. "ИНФРА-М", 2003. – 280 с. 20. Максименко О. О. Організаційна культура: системно-психологічні описи : учебн. посіб. / О. О. Максименко. – Кострома : КДУ им. Н. А. Некрасова, 2003. – 168 с.